

**YTSKYDDSS
MYNDIGHETEN**

VÄGLEDNING 2026:7

Textila ytor och läder

Skydd, klassning och bedömning

Textila ytor och läder. Skydd, klassning och bedömning

Vägledning 2026:7

Diarienummer: YSM 2026/0907

Utgivare: Ytskyddsmyndigheten, Box 112, 842 21 Sveg

registrator@ytskyddsmyndigheten.se, ytskyddsmyndigheten.se

Vägledning 2026:7. Textila ytor och läder. Skydd, klassning och bedömning

Utgiven av Ytskyddsmyndigheten, 2026

Publikationen kan laddas ner från ytskyddsmyndigheten.se. Tryckta exemplar kan beställas från registrator i mån av tillgång.
Citera gärna, men ange källan.

Förord

Textila ytor och läder finns i de flesta inomhusmiljöer. De bär vardagen i hotell, restauranger, kontor och hem, och de avgör ofta hur en lokal upplevs. Ytskyddsföreskrifterna har hittills beskrivit hårda material i första hand, och myndigheten har därför sett ett behov av att beskriva hur ytskikt på textil och läder ska förstås, bedömas och vårdas.

Vägledningen ger en gemensam begreppsram, ett praktiskt sätt att bedöma textila ytor och läder och ett exempel som visar hur kraven kan tillämpas i en verksamhet. Den ersätter inte föreskrifterna, och den tar inte ställning till underlaget. Arbetet har bedrivits av avdelningen för ytor och beständighet.

Sveg, oktober 2026

Kerstin Wallgren
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	6
1 Inledning	7
1.1 Syfte och avgränsning	7
1.2 Målgrupper	7
1.3 Vägledningens status	7
2 Ytskikt och underlag i textil och läder	8
2.1 Textil och läder i korthet	8
2.2 Vad som är ytskikt	8
2.3 Vad som inte är ytskikt	8
3 Slitage och nedsmutsning	10
3.1 Nötning	10
3.2 Ljus och UV	11
3.3 Vatten och smuts	11
3.4 Rengöring och kemisk påverkan	11
4 Klassning och bedömning av textila ytor och läder	12
4.1 Ytklasser för textila ytor och läder	12
4.2 Praktisk metod i sex steg	12
4.3 Preliminär klass och ytbedömaren	13
4.4 Läder: narvsida och ytbehandling	14
5 YSFS 2021:2 och YSFS 2022:6 för klädda produkter	15
5.1 Tillämpning av YSFS 2021:2	15
5.2 YSFS 2022:6 och klädda möbler i allmänhet	15
5.3 Verksamheter som använder klädda möbler och textil	15
5.4 Nationella ytregistret	15
6 Märkning, vårdanvisning och ytvårdskod	16
6.1 Ytvårdskod	16
6.2 Innehållet i en vårdanvisning	16
6.3 Rengöringsprov	16
7 Exempel: klädda fåtöljer och gardiner på ett hotell	17
7.1 Förutsättningar	17
7.2 Två alternativ för klädseln på fåtöljerna	17
7.3 Gardinerna	18

7.4 Rekommendation och begränsningar	19
8 Frågor och svar	20
9 Ordlista	21
Referenser	22

Sammanfattning

Vägledningen beskriver ytskydd för textila ytor och läder. Den riktar sig till verksamheter som väljer, underhåller och bedömer klädsel, gardiner, väggbeklädnader och läderprodukter, till exempel hotell, restauranger, kontor, offentliga lokaler och handel med inredning. Den anger vad som är ytskikt och vad som är underlag, beskriver hur nötning, ljus, vatten, smuts och rengöring påverkar ytskiktet, och ger ett praktiskt förfarande för att bedöma textila ytor och läder med utgångspunkt i ytklasserna enligt YSFS 2021:2.

Vägledningen behandlar också hur YSFS 2021:2 och YSFS 2022:6 förhåller sig till klädda produkter i allmänhet, ger rekommendationer för vårdanvisningar och ytvårdskoder, och innehåller ett genomgående exempel med ett hotells klädda fåtöljer och gardiner. Vägledningen ersätter inte föreskrifterna. Den tar inte ställning till underlaget, det vill säga fibrerna, väven, stoppningen och läderhuden, som hänvisas till respektive ansvarig myndighet.

1 Inledning

1.1 Syfte och avgränsning

Textila ytor och läder är vanliga i de flesta inomhusmiljöer. De finns som klädsel på möbler, som gardiner och väggbeklädnad, och som ytmaterial i kläder, väskor och inredningsdetaljer. Skyddet av dessa ytor är en del av det ytskydd som Ytskyddsmyndigheten ansvarar för enligt YSFS 2019:4. Ytskikten på textil och läder skiljer sig dock från ytskikten på hårda material. Textilen är flexibel och porös, ofta sammansatt av flera material, och läder är ett naturligt material vars yta varierar över huden. Vägledningen förklarar hur sådana ytor ska betraktas i ytskyddssammanhang.

Vägledningen omfattar vävda, stickade och tuftade textilier, samt läder och läderliknande material med ytbehandling. Den omfattar inte kläder, även om många av principerna är desamma. Egenskaper som flamskydd regleras av andra myndigheter. De behandlas här endast i den mån de är en ytbehandling som bildar ett ytskikt.

1.2 Målgrupper

Vägledningen vänder sig till inköpsansvariga, förvaltare, verksamhetsledare på hotell och restauranger, ytbedömare och tillverkare av klädda produkter. Den är skriven så att den kan läsas utan särskild förkunskap i textilteknik, men förutsätter att läsaren har tillgång till YSFS 2019:4 och YSFS 2021:2.

1.3 Vägledningens status

Vägledningen ger allmänna råd och är inte bindande. Den redovisar myndighetens syn på hur föreskrifterna kan tillämpas på textila ytor och läder. Myndigheten lämnar inte råd i enskilda ärenden, och de exempel som används är fiktiva. Vid oklarheter gäller föreskrifternas lydelse. Vägledningen kompletterar Vägledning 2026:3, som behandlar möbler som säljs till konsumenter, och Vägledning 2026:2, som behandlar gemensamma ytor i fastigheter. Innehållet i dessa upprepas inte här.

2 Ytskikt och underlag i textil och läder

2.1 Textil och läder i korthet

En textil yta är ytan på ett material som består av fibrer, garn och en konstruktion, till exempel en väv, en stickad konstruktion eller en tuftad matta. En klädd möbel har ofta flera lager: en yttre klädsel, ett eventuellt mellanlager av vadd eller filt, en stoppning av skum, fiber eller fjäder, och en bärande stomme. Gardiner består av ett eller flera textila lager samt söm- och kantkonstruktion. Läder är bearbetad djurhud. Huden har en narvsida, som är den ursprungliga ytan, och en kött sida under narven. Narvsidan är den som normalt exponeras och den som ytbehandlas.

Fibrernas egenskaper, garnens struktur och väven påverkar hur ytan slits och hur ett ytskikt fäster. Men de utgör underlaget. Ytskiktet är det som läggs på ytan för att skydda den.

2.2 Vad som är ytskikt

Enligt YSFS 2019:4 är ett ytskikt ett skikt som har lagts på en yta i syfte att skydda den, och ett ytskikt har en tjocklek (1 kap. 2 och 3 §§). För textila ytor och läder innebär det att följande är ytskikt:

- Impregnering, om medlet bildar ett skikt på ytan med mätbar tjocklek. Medel som endast sprids i fibrernas inre är en behandling av underlaget och ingår inte i ytskiktet.
- Beläggning på den exponerade sidan, till exempel polyuretan, akryl eller PVC. Beläggning på baksidan av en textil är en del av textilens konstruktion, om den inte är exponerad vid normal användning.
- Finish och ytbehandling, till exempel mjukgörare, mattering, glanshöjning och ytbehandling som ger flamskydd på ytan.
- Tryck och mönster som appliceras på ytan. Trycksiktet med bindemedel och överlack är ytskikt. Mönster som är vävt eller stickat i materialet självt är en del av underlaget.
- På läder: pigmenterad överlack, vax, oljor och annan ytbehandling av narvsidan.

Myndigheten bedömer att gränsen mellan impregnering som ytskikt och impregnering som underlagsbehandling i praktiken kan vara svår att dra. Bedömningen görs av ytbedömaren, som stödjer sig på provning och tvärsnitt.

2.3 Vad som inte är ytskikt

Tabell 1 visar hur de vanligaste delarna i en textil eller ett läderprodukt ska klassas. Tabellen är ett stöd för inventeringen och inte en uttömmande förteckning. Figur 1 visar schematiskt hur ytskikt och underlag förhåller sig till varandra i en klädd yta.

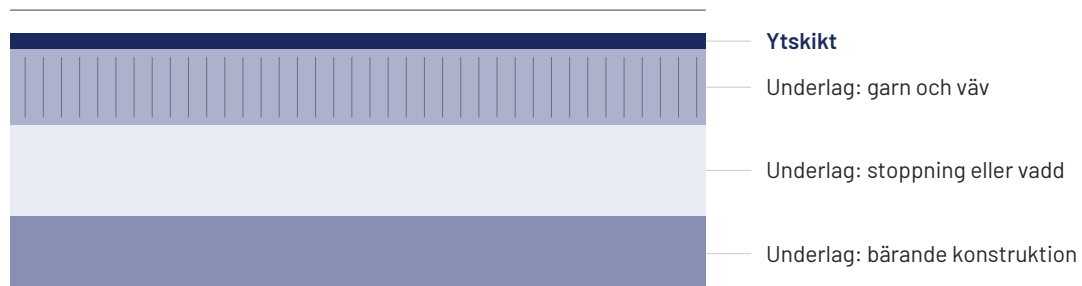
Tabell 1. Ytskikt och underlag i textil och läder

Del	Exempel	Klassning	Kommentar
Fiberkärna	Bomull, ull, polyester, viskos	Underlag	Fibern är materialet. Ytskiktet ligger ovanpå.
Garn och väv	Väv, stickning, tuftning	Underlag	Konstruktionen påverkar slitaget men är inte ett skikt.
Mönster i väven	Jacquard, rand, rutor	Underlag	Mönstret är en del av materialet.
Tryckt mönster	Screentryck, digitaltryck	Ytskikt	Tryckskiktet med bindemedel och överlack.
Impregnering	Vatten- och smutsavvisande medel	Ytskikt om mätbart skikt bildas	Se avsnitt 2.2.
Stoppning	Skum, fiber, vadd, fjäder	Underlag	Omfattas inte av ytskyddet.
Läderhud	Narvsida och kött sida	Underlag	Narvytan är den yta som behandlas.
Läderfinish	Pigmenterad överlack, vax, olja	Ytskikt	Har tjocklek och skyddar narven.

Källa: YSFS 2019:4, 1 kap. 2 § och 1 kap. 3 §, samt myndighetens tolkning för textil och läder.

Figur 1. Tvärsnitt av en klädd yta, med ytskikt och underlag

Yta, utan tjocklek

Källa: Ytskyddsmyndigheten. Schematisk bild, inte skalenlig.

3 Slitage och nedsmutsning

Textila ytor och läder påverkas av ett fåtal mekanismer som ofta samverkar. Tabell 2 sammanfattar dem. Vilka som dominerar beror på användningen, och bedömningen av ytskiktets skydd ska utgå från den faktiska användningen i den aktuella miljön.

Tabell 2. Mekanismer som påverkar ytskiktet och vanliga provmetoder

Mekanism	Orsak	Synlig effekt	Provmetod
Nötning	Friktion från kläder, händer och städutrustning	Luddbildning, noppor, matta eller blank yta	Nötningsprov med antal varv
Ljus och UV	Strålning som bryter ner färgämne och bindemedel	Bleknad färg, gulning, sprödhet	Blåskala, UV-exponering
Vatten	Vätska som tränger in i eller står på ytan	Vattenring, fläck, uppsvällning	Sprayprov, skala 0 till 5
Smuts	Fett, pigment och partiklar i miljön	Gråning, fläck, fett som ligger kvar	Fläckprov med standardiserad smuts
Rengöring	Tensider, lösningsmedel, alkali eller syra	Borttagen impregnering, ändrad glans	Rengöringsprov på dold yta
Fukt	Hög relativ fuktighet och kondens	Mögel, missfärgning, stel läderyta	Provning i klimatkammare

Källa: egen sammanställning. Provmetoderna är namngivna efter sitt syfte och anges för vägledning, inte som krav.

3.1 Nötning

Nötning är den vanligaste orsaken till att ytskikt på textil och läder försämras i verksamhetsmiljöer. Friktionen från kläder, väskor, händer och rengöringsutrustning bryter ner ytskiktet, och när ytskiktet är genomnött syns underlaget. På textil syns det som luddbildning, noppor, avrundade fibertoppar och förändrad glans. På läder syns det som matta eller ljusare områden och som en förändrad känsla i ytan. Nötningen mäts genom att en provyta utsätts för ett kontrollerat antal varv med ett standardiserat material. Vanliga metoder är Martindale-metoden och Wyzenbeek-metoden. Resultatet anges som antal varv till en synlig förändring, och inte som ett enda värde för hela provet.

Om en yta tål V varv till synlig förändring och utsätts för v_a varv per år, kan livslängden uppskattas enligt ekvation (1), där L är livslängden i år. Tabell 3 anger hur resultatet klassas.

$$L = V / v_a \quad (1)$$

Tabell 3. Nötningsklasser N1 till N4, enligt myndighetens indelning

Klass	Varv till synlig förändring	Typisk användning
N1	Under 10 000	Dekorative textilier i rum utan trafik
N2	10 000 till 29 999	Gardiner och klädsel i bostäder
N3	30 000 till 99 999	Klädsel i hotell, restaurang och gemensamma utrymmen
N4	100 000 eller fler	Väntrum och offentliga miljöer med mycket trafik

Källa: myndighetens indelning för arbetsbruk. Nötningsklasserna är inte ytklasser enligt YSFS 2021:2.

Modellen är grov. Den förutsätter att belastningen är jämn och att slitaget sker i samma takt under hela livslängden. Armstöd, sitsar och ytor vid dörrar slits snabbare än genomsnittet, och för dessa ytor bör den uppskattade livslängden sänkas. Det är därför bättre att använda nötningsresultatet som en jämförelse mellan material än som en exakt prognos.

3.2 Ljus och UV

Solljus, och särskilt UV-strålning, bryter ner färgämnen och bindemedel. Färgen bleks, ytskiktet kan gulna och bli sprött, och läder kan förlora sin elasticitet. Ljusbeständighet mäts med blåskalan, en referensskala med åtta steg där steg 1 är lägst och steg 8 högst. Ett provstycke som har exponerats jämförs med referensstegen under kontrollerad belysning. I verksamhetsmiljöer används även exponering i en UV-kammare för att snabbt jämföra material.

En grov uppskattning av den ljusdos som en yta har fått ges av ekvation (2), där E är bestrålningen i watt per kvadratmeter och t är exponeringstiden i timmar. Dosen anges i wattimmar per kvadratmeter. Samma dos ger inte alltid samma förändring, eftersom temperatur, fukt och ljusets våglängd också spelar roll. Dosen är ändå ett användbart jämförelsemått för ytor i samma miljö.

$$D = E \cdot t \quad (2)$$

Myndigheten har i Rapport 2026:5 redovisat accelererad åldring av alkydbeläggningar. Samband som redovisas där gäller för det materialet och kan inte överföras direkt till textila material. Textila ytor bör därför provas med ett provmaterial som är representativt för den tänkta användningen, och inte med data för andra ytskikt.

3.3 Vatten och smuts

Vatten- och smutsavvisning är egenskaper hos ytskiktet, inte hos fibern. En yta som avvisar vatten gör att droppar står kvar på ytan och kan torkas bort utan att fläcka. Ytans förmåga mäts med sprayprov, där vatten sprutas mot provytan och bedömningen görs på en skala från 0 till 5 jämfört med referensbilder. Smutsavvisning mäts med ett fläckprov där en standardiserad smutsblandning får verka på ytan under en bestämd tid. Efter rengöring är det viktigt att kontrollera att avvisningen finns kvar, eftersom impregnering ofta försvagas av tvätt.

3.4 Rengöring och kemisk påverkan

Rengöring är nödvändig men också en av de största riskerna för ytskikt. Tvättmedel med tensider, lösningsmedel och alkaliska produkter kan ta bort impregnering, lösa upp beläggningar eller ändra glansen. Läder påverkas av vatten och fett på andra sätt än textil. Vatten kan göra narven stel eller få den att släppa färg, och lösningsmedel kan lösa upp ytbehandlingen. En rengöringsmetod bör därför alltid provas på en dold yta innan den används på en synlig yta, och provningen bör dokumenteras.

4 Klassning och bedömning av textila ytor och läder

4.1 Ytklasser för textila ytor och läder

Ytklasserna A till G enligt YSFS 2021:2 bestäms utifrån tjocklek, täckförmåga och jämnhet. För textila ytor och läder tolkar myndigheten grunderna så här:

- Tjocklek avser mängden pålagt ytskikt och kan uppskattas med pålägg enligt ekvation (3) för impregnering och beläggningar som kan vägas. För läder mäts tjockleken i tvärsnitt av överlacken.
- Täckförmåga avser hur stor del av ytan som är täckt av ytskiktet och om underlaget syns. För textil bedöms täckförmågan också i de öppningar mellan garnen där ytskiktet ska nå.
- Jämnhet avser om ytskiktet är jämnt över hela ytan, utan band, fläckar, ansamlingar eller områden där ytskiktet saknas.

Glansmätning med 60 graders vinkel, som används för hårda ytor, är ofta inte användbar på textil med lugg eller ludd. På läder ger den ett mått på narvens glans som bara delvis säger något om skyddet. Bedömningen bygger därför främst på observation och provning.

Tabell 4. Bedömningsgrunder för textila ytor och läder, med mätning eller observation

Grund	Mätning eller observation	Hjälpmedel	Anteckning
Tjocklek	Pålägg i procent av textilens vikt, eller tvärsnitt för läder	Våg med en decimal, mikroskop	Medeltal av fem prov
Täckförmåga	Andel av provytan där underlaget syns, i procent	Referensbild med fyra steg	Tre provplatser per parti
Jämnhet	Variation i glans, färg och ytskikt över ytan	Referensprov	Läge för varje avvikelse
Nötning	Antal varv till synlig förändring	Nötningsprov	Klass enligt tabell 3
Ljus	Steg på blåskalan efter exponering	Referensskala, UV-kammare	Provets exponeringstid
Avvisning	Sprayprov och fläckprov	Sprayutrustning, smutsblandning	Före och efter rengöring

Källa: egen bearbetning av bedömningsgrunderna i YSFS 2021:2. Kvantiteterna är arbetsunderlag.

4.2 Praktisk metod i sex steg

Metoden är ett förfarande för att samla in underlag till ytbedömaren. Den ersätter inte bedömningen. Figur 2 visar stegen i översikt.

Figur 2. Arbetsgången för att bedöma textila ytor och läder, i sex steg

Källa: Ytskyddsmyndigheten, egen bearbetning av YSFS 2021:2.

1. Avgränsa ytan och läget. Ange vilken yta det gäller, vilket material det är och var den används. Ange väderstreck om ytan är en gardin eller annan vertikal yta mot ett fönster.
2. Identifiera ytskikt och underlag enligt tabell 1. Notera vilka delar som är ytskikt och vilka som är underlag.
3. Ta prov på partiet, på minst tre platser, så att variationen inom partiet syns.
4. Gör mätningar och observationer enligt tabell 4, och räkna pålägget enligt ekvation (3) när det är möjligt.
5. Bestäm en preliminär klass och jämför med kraven för användningen i tabell 5.
6. Dokumentera och låt ytbedömaren fastställa ytklassen. Vid nytt parti eller ny rengöringsmetod görs steg 3 till 5 igen.

$$P = (m_e - m_f) / m_f \cdot 100 \quad (3)$$

I ekvation (3) är m_f massan av provet före behandling och m_e massan efter behandling och torkning. Pålägget är ett mått på mängden ytskikt som tillförts textilen och är ett arbetsunderlag för bedömningen av tjocklek. En del av pålägget kan tränga in i textilens inre, och pålägget säger därför inte ensamt något om tjockleken på ytan. Det används tillsammans med tvärsnittsmätning, när sådan kan göras.

4.3 Preliminär klass och ytbedömaren

Den preliminära klassen som arbetsgången ger är ett underlag för ytbedömarens bedömning och är inte en ytklass i föreskriftens mening. Ytbedömaren bestämmer klassen enligt bilaga 1 till YSFS 2021:2. En textil med hög täckförmåga kan ha låg jämnhet, och en sådan yta kan därför få en lägre klass än täckförmågan ensam skulle ge.

Tabell 5 anger rekommenderade lägsta krav för olika användningar. Kraven är myndighetens rekommendationer och är inte föreskrifter. De används för att jämföra material innan de väljs, och de ersätter inte ytklassen. Ett material som uppfyller ytklass A till E men inte uppfyller kravet för användningen är inte lämpligt för den användningen, även om klassen är godtagbar i övrigt.

Tabell 5. Rekommenderade lägsta krav per användning

Användning	Nötningsklass	Blåskala, steg	Sprayprov, skala
Klädsel i privata bostäder	N2	4	3
Klädsel i hotell, restaurang och gemensamma utrymmen	N3	5	3
Gardiner mot söder eller väster	N2	6	Ej relevant
Gardiner mot norr eller öster	N1	4	Ej relevant
Läder i gemensamma utrymmen	N3	5	3
Läder i privata bostäder	N2	4	3

Källa: myndighetens rekommendationer. Kraven är inte föreskrifter och anges för att underlätta val av material.

4.4 Läder: narvsida och ytbehandling

Läder bedöms i de flesta fall på narvsidan, eftersom den är den synliga och exponerade sidan. Narven har naturliga variationer, till exempel ärr, insektsbett och ojämn struktur. Variationerna är inte fel i materialet, men de påverkar hur ytskiktet ser ut och hur det fördelas. Ytbedömaren tar därför prov på flera delar av huden och noterar var variationerna förekommer.

Typen av ytbehandling avgör hur mycket skydd ytan har. Anilinläder har endast en tunn transparent behandling och har därför inget eller ett mycket tunt ytskikt, vilket ger ett begränsat skydd. Semianilinläder har ett tunt ytskikt. Pigmenterat läder har ett eget ytskikt med pigment och bindemedel. Nubuck är läder där narvsidan har slipats, och mocka är läder där köttssidan har slipats. De har inget ytskikt i sig, men en impregnering av dem är ett ytskikt och ska bedömas som sådant.

5 YSFS 2021:2 och YSFS 2022:6 för klädda produkter

5.1 Tillämpning av YSFS 2021:2

YSFS 2021:2 gäller klassning av ytskikt. Textila ytor och läder omfattas när de har ett ytskikt enligt avsnitt 2.2. Klassningen utförs av en certifierad ytbedömare, och intyget ska innehålla uppgifter om ytans placering, area, ytklass och, när det är relevant, väderstreck. Myndigheten bedömer att väderstreck anges för vertikala textila ytor mot fönster, till exempel gardiner, eftersom det avgör om solexponeringen är relevant. För möbler anges väderstreck som ej tillämpligt enligt Vägledning 2026:3.

Ett intyg gäller i tio år från utfärdandedagen eller till dess att ytan förändras, beroende på vilket som inträffar först (8 § YSFS 2021:2). Rengöring är inte en ytförändring. Behandlingar som ändrar ytskiktets egenskaper, till exempel ny impregnering, ommålning eller ny överlack på läder, är däremot en förändring, och intyget gäller då inte längre för den ändrade ytan.

5.2 YSFS 2022:6 och klädda möbler i allmänhet

YSFS 2022:6 gäller möbler som säljs yrkesmässigt till konsumenter och kräver ytdeklaration. För klädda möbler innebär det att den exponerade klädseln klassas om den har ett ytskikt, och att undersidan är undantagen. Löstagbara dynor och överdrag av textil är enligt myndighetens tolkning inte ytskikt om de inte har en skyddande behandling (Vägledning 2026:3, avsnitt 10.4). Den som tillverkar eller köper in klädda möbler för försäljning bör därför kontrollera om klädseln har en behandling som räknas som ytskikt, eftersom den behandlingen i så fall ska klassas och inte bara beskrivas i produktinformationen.

Själva ytdeklarationen, förfarandet och kraven på digital presentation behandlas i Vägledning 2026:3 och upprepas inte här.

5.3 Verksamheter som använder klädda möbler och textil

Hotell, restauranger och kontor köper klädda möbler för eget bruk och säljer dem inte till konsumenter. YSFS 2022:6 gäller därför inte inköpet. Det innebär inte att textilerna saknar betydelse för ytskyddet. Om verksamheten omfattas av egenkontrollen enligt 4 kap. YSFS 2019:4 ska de textila ytor som har ett ytskikt ingå i den. Myndigheten bedömer att det i praktiken innebär en ytlista över dessa ytor, med uppgift om ytklass, nötningsklass och datum för senaste kontroll.

5.4 Nationella ytregistret

Registreringsplikten gäller ytor som är större än 40 kvadratmeter och vetter mot allmän plats (YSFS 2023:3). Textila ytor inomhus vetter sällan mot allmän plats i den mening som plikten avser. En gardin eller väggbeklädnad i en offentlig lokal kan dock omfattas om den är en yta av den storleken och vetter mot en allmän plats. Bedömningen görs i det enskilda fallet.

6 Märkning, vårdanvisning och ytvårdskod

6.1 Ytvårdskod

Textilvårdsmärkning anger hur ett textilt material kan tvättas, torkas och strykas. Den regleras av andra regler än de som gäller ytskydd. Myndigheten föreslår en kompletterande ytvårdskod som anger vilka rengöringsmetoder som ytskiktet tål. Koden är en rekommendation till tillverkare, leverantörer och verksamheter och ersätter inte märkning enligt andra regler. Ytvårdskoden bör stå i vårdanvisningen och, när ytan är klassad, i dokumentationen.

Tabell 6. Ytvårdskoder Y0 till Y4

Kod	Tillåten rengöringsmetod	Ytskiktet tål	Typisk användning
Y0	Torr borstning och dammsugning med mjukt munstycke	Varken fukt eller lösningsmedel	Mocka, känsliga läderytor
Y1	Torr rengöring och sparsam fuktning med neutral lösning	Begränsad fukt	Textil med impregnering
Y2	Vattenbaserad rengöring med neutral lösning på fuktig trasa	Vatten efter godkänt prov	Läderfinish och tät beläggning
Y3	Vattenbaserad rengöring med skum eller extraktion	Skumrengöring efter godkänt prov	Klädsel med hög belastning
Y4	Lösningsmedelsbaserad rengöring utförd av fackman	Lösningsmedel efter godkänt prov	Ytor där andra metoder inte räcker

Källa: myndighetens rekommendation. Ytvårdskoden kompletterar, och ersätter inte, märkning enligt andra regler.

6.2 Innehållet i en vårdanvisning

En vårdanvisning för en textil eller läderyta bör innehålla följande uppgifter:

- Ytvårdskod enligt tabell 6, och en tydlig uppgift om vilka metoder som inte får användas.
- Typ av ytskikt, till exempel impregnering, beläggning eller finish, och datum för senaste behandling.
- En uppgift om att rengöringsmetoden ska provas på en dold yta innan den används första gången.
- Rekommenderat intervall för dammsugning, borstning och rengöring.
- Placering i förhållande till solljus och värmekällor.
- Vem som kan utföra rengöring och service, och hur ytan kan klassas på nytt.

6.3 Rengöringsprov

Rengöringsprov görs på en dold yta, till exempel under en kant eller på baksidan av en dyna. Provet görs med den tänkta metoden under den tid som anges, och resultatet bedöms efter torkning. Ytan bedöms för glansförändring, färgförändring, fläckar, vattenring och lossnande ytskikt. Provet dokumenteras med datum, metod, medel, mängd, tid och resultat. Provet upprepas om ett nytt rengöringsmedel används.

7 Exempel: klädda fåtöljer och gardiner på ett hotell

7.1 Förutsättningar

Ett hotell med 80 rum vill byta klädseln på fåtöljerna och se över sina gardiner. Varje rum har två fåtöljer med en klädselyta på 2,4 kvadratmeter per fåtölj, vilket ger 160 fåtöljer och 384 kvadratmeter klädsel. Varje rum har en gardin på 7,5 kvadratmeter, sammanlagt 600 kvadratmeter. Alla fönster vetter mot väster. Hotellet säljer inte möbler till konsumenter, och YSFS 2022:6 gäller därför inte. Hotelllets frågor är vilket klädseltyg som ger lägst total kostnad över tolv år, och om gardinerna kräver ett högre ljusskydd.

Tabell 7. Textila ytor i exemplet, med krav enligt tabell 5

Yta	Antal	Areal per enhet (m ²)	Areal (m ²)	Läge och belastning	Krav
Fåtöljer, klädsel	160	2,4	384	Hotellrum, måttlig till hög belastning	N3, steg 5, sprayprov 3
Gardiner	80	7,5	600	Samtliga fönster mot väster	N2, steg 6

Källa: antaganden för exemplet. Antalet rum och ytor är fiktiva.

7.2 Två alternativ för klädseln på fåtöljerna

Alternativ A är ett standardtyg med nötningsresultat 30 000 varv och en klädsel som ger steg 5 på blåskalan. Alternativ B är ett tyg med högre nötningsresultat, 60 000 varv, och en inbyggd ytbehandling som ger steg 6. Båda uppfyller kraven för klädsel i hotell i tabell 5. Antagandet är att den bedömda årliga belastningen är 5 000 varv per år, vilket ger en livslängd på 6 år för alternativ A och 12 år för alternativ B enligt ekvation (1). Alternativ B har också lägre kostnad för rengöring, eftersom ytbehandlingen tål en mildare metod (Y2 i tabell 6, mot Y3 för alternativ A).

Kostnaderna jämförs med nuvärdet enligt ekvation (4). Investeringen är 620 kronor per kvadratmeter för alternativ A och 780 kronor per kvadratmeter för alternativ B, inklusive montering. Ersättning görs när livslängden är slut, och inget restvärde beaktas. Analysperioden är 12 år och kalkylräntan är 3 procent.

$$N = I_0 + (d + a_t)(1 + r)^{-t} \quad (4)$$

I ekvation (4) är I_0 investeringen vid tidpunkten noll, d är rengöringskostnaden per år, a_t är ersättningskostnaden år t , som bara förekommer när t är ett heltal av livslängden och är mindre än analysperioden, och r är kalkylräntan. Termen summeras för t från 1 till n , där n är analysperioden.

Tabell 8. Jämförelse av alternativ A och B för klädseln på fåtöljerna, kronor

Egenskap	Alternativ A	Alternativ B
Nötning, varv till synlig förändring	30 000	60 000
Ljusbeständighet, steg på blåskalan	5	6
Livslängd enligt ekvation (1), år	6	12
Investering	238 080	299 520
Rengöring per år	11 520	9 216
Ersättning vid år 6 (alternativ A), nuvärde	199 388	Ingen under analysperioden
Nuvärde enligt ekvation (4)	552 138	391 256
Årskostnad	55 469	39 306

Källa: egen beräkning enligt ekvation (1) och (4). Kalkylränta 3 procent, analysperiod 12 år, inget restvärde.

Figur 3. Nuvärde för klädseln på fåtöljerna, alternativ A och B, tusen kronor

Källa: egen beräkning enligt ekvation (4). Antaganden enligt avsnitt 7.1 och 7.2.

Skillnaden mellan alternativen är 160 882 kronor i nuvärde, vilket motsvarar cirka 41 procent av nuvärdet för alternativ B. Alternativ A är lägre i investering, men den förlorar på att behöva bytas efter 6 år och på en högre rengöringskostnad. Årskostnaden är nuvärdet omräknat till en jämn årlig kostnad över analysperioden. För alternativ B är den 39 306 kronor per år, mot 55 469 kronor för alternativ A.

7.3 Gardinerna

Gardinerna behandlas inte i jämförelsen i avsnitt 7.2, eftersom de ska ha samma skydd mot ljus i båda alternativen. Tabell 5 anger blåskala 6 för gardiner mot söder eller väster. Ett standardtyg som uppnår steg 5 uppfyller inte det kravet, och bör därför inte användas i fönster mot väster, oavsett kostnad. Det är en följd av tabell 5 och inte av föreskriftens lydelse.

Myndigheten bedömer dessutom att en gardin som hänger framför ett fönster mot söder eller väster bör behandlas som en yta med krav på skydd mot solljus enligt 3 kap. YSFS 2019:4. Det är en tolkning och inte en direkt följd av ordalydelsen, och den bör stämmas av med ytbedömaren i det enskilda fallet. Gardinernas ytklass ska anges med väderstreck i intyget enligt avsnitt 5.1.

7.4 Rekommendation och begränsningar

För fåtöjlerna ger alternativ B lägst total kostnad under de antaganden som anges. Hotellet bör i första hand välja alternativ B, och bekräfta leverantörens nötningsprov med ett eget provningsförfarande innan beställning. Om den årliga belastningen avviker från antagandet bör en känslighetsanalys göras, eftersom livslängden för båda alternativen förändras i samma takt som belastningen. Resultatet gäller bara för de angivna värdena och ska inte överföras till andra hotell utan att kostnaderna och belastningen prövas på nytt.

Hotellet bör också föra en ytlista för de textila ytor som har ett ytskikt, i enlighet med avsnitt 5.3. Ytlistan ska innehålla klass, nötningsklass, blåskala och datum för senaste kontroll. Kontrollen för fåtöjlerna bör göras minst en gång per halvår, och för gardinerna i samband med säsonsbyte, eftersom solexponeringen är störst under sommarhalvåret.

8 Frågor och svar

Är all textil ett ytskikt?

Nej. Fibrer, garn, väv, stoppning och läderhud är underlag. Det som lagts på ytan för att skydda den är ytskikt, till exempel impregnering, beläggning, finish och tryck med överlack. Se tabell 1.

När är en impregnering ett ytskikt?

När medlet bildar ett skikt på ytan med mätbar tjocklek. Om medlet bara har trängt in i fibrerna är det en behandling av underlaget. Bedömningen görs av ytbedömaren med provning och, när det är möjligt, med tvärsnitt.

Kan en klassning för en möbel användas för en annan miljö?

Ytklassen gäller ytskiktet, men kraven för användningen i tabell 5 gäller alltid för den miljö där materialet används. En klassning gäller inte längre om ytskiktet ändras, och en ny klassning krävs då.

Räcker det med en rengöringsmetod som leverantören föreslår?

Nej. Metoden ska provas på en dold yta innan den används på en synlig yta, och provningen ska dokumenteras enligt avsnitt 6.3.

Måste ett hotell registrera sina gardiner i Nationella ytregistret?

Vanligtvis inte. Registreringsplikten gäller ytor som är större än 40 kvadratmeter och vetter mot allmän plats. Om en gardin eller väggbeklädnad uppfyller villkoren görs bedömningen i det enskilda fallet enligt avsnitt 5.4.

Gäller YSFS 2022:6 för hotellets möbler?

Nej, så länge möblerna inte säljs yrkesmässigt till konsumenter. Däremot gäller bedömningen av ytskikten enligt YSFS 2021:2 för den som väljer att klassa dem, och egenkontrollen enligt YSFS 2019:4 om den omfattar verksamheten.

Vad betyder en läderyta med naturliga variationer?

Variationerna är inte fel i materialet. Ytbedömaren noterar var de förekommer och tar prov på flera delar av huden, så att klassningen speglar hela partiet och inte en enskild del.

Varför ger blåskalan och UV-kammaren olika resultat?

Ljuskällorna, dosen och provmaterialet skiljer sig åt. Blåskalan är ett jämförelsemått med referensstegen, medan UV-kammaren ger en accelererad åldring under kontrollerade förhållanden. Resultaten ska jämföras inom samma metod och inte mellan metoder.

Hur ofta ska textila ytor kontrolleras?

Myndigheten rekommenderar att textila ytor i gemensamma utrymmen kontrolleras minst en gång per halvår, och att gardiner kontrolleras vid säsongsbyte. Ytor med hög belastning kan behöva kontrolleras oftare.

9 Ordlista

Blåskala: referensskala för ljusbeständighet med steg 1 till 8, där steg 8 är högst.

Finish: en ytbehandling som ändrar ytans egenskaper, till exempel glans, känsla, avvisning eller ljusbeständighet.

Impregnering: ett medel som tillförs ytan för att ge vatten- eller smutsavvisning. Utgör ytskikt om det bildar ett mätbart skikt.

Köttsida: den inre sidan av läderhuden, under narven. Underlag.

Luddbildning: fibrer som lossnar från ytan och bildar små kulor eller noppor vid nötning.

Mocka: läder där köttsidan har slipats till en lugg. Har inget ytskikt i sig.

Narvsida: den ursprungliga ytan på läder, normalt den exponerade och den som ytbehandlas.

Nötningsklass: myndighetens indelning N1 till N4 efter antal varv till synlig förändring, enligt tabell 3.

Pålägg: massan av ytskikt som tillförts ett prov, i procent av provets ursprungliga massa.

Sprayprov: provning av vattenavvisning där vatten sprutas mot ytan och bedöms på en skala från 0 till 5.

Underlag: materialet under ytan. Underlaget omfattas inte av föreskrifterna.

Ytvårdskod: myndighetens rekommenderade kod, Y0 till Y4, som anger vilka rengöringsmetoder ytskiktet tål.

Referenser

- Almqvist, B. och Fagerlund, R. (2022). Läder i ytskyddssammanhang. Bulletin för inomhusmiljö och ytor nr 11.
- Lindgren, A. (2020). Blåskalan och UV-åldring av textila material. Journal of Interior Surface Studies, 37(2).
- Sjöblom, K. (2019). Impregnering och ytskikt på textil i inomhusmiljö. Ytteknisk rapport nr 31.
- Torstensson, E. (2021). Nötning av klädselmaterial i offentliga miljöer. Nordisk tidskrift för ytbehandling, volym 38.
- Ytskyddsmyndigheten (2019). Föreskrifter och allmänna råd om skydd av ytor (YSFS 2019:4).
- Ytskyddsmyndigheten (2021). Föreskrifter om ytklassning (YSFS 2021:2). Ändrade genom YSFS 2025:1.
- Ytskyddsmyndigheten (2022). Föreskrifter om ytklassning vid försäljning av möbler (YSFS 2022:6).
- Ytskyddsmyndigheten (2023). Föreskrifter om Nationella ytregistret (YSFS 2023:3).
- Ytskyddsmyndigheten (2024). Ytors åldrande i inomhusmiljö. En litteraturöversikt. Rapport 2024:7.
- Ytskyddsmyndigheten (2026). Accelererad åldring av ytskikt. Rapport 2026:5. YSM 2026/0838.
- Ytskyddsmyndigheten (2026). Ytdeklaration och ytklass vid försäljning av möbler. Vägledning 2026:3.
- Ytskyddsmyndigheten (2026). Ytskydd i fastighetsförvaltning. Vägledning 2026:2.